

- 8.(1989), O razrobotke kontseptsii informatizatsii obschestva. Zapiski otdelov TsK KPSS, Izvestiya TsK KPSS, №1 (288), s. 55-56.
- 9.(1989), Ob usilenii raboty po uvekovecheniyu pamyati zaschitnikov Rodinyi, aktivizatsii voenno-patrioticheskogo vospitaniya trudyaschihsya, Izvestiya TsK KPSS, №6 (293), s. 17.
10. (1989), Ob usilenii raboty po uvekovecheniyu pamyati zaschitnikov Rodinyi, aktivizatsii voenno-patrioticheskogo vospitaniya trudyaschihsya. Postanovlenie Sekretariata TsK KPSS. 29 oktyabrya 1987 g., Izvestiya TsK KPSS, №6 (293), s. 17-18.
11. (1989), Ob usilenii raboty po uvekovecheniyu pamyati zaschitnikov Rodinyi, aktivizatsii voenno-patrioticheskogo vospitaniya trudyaschihsya, Izvestiya TsK KPSS, №6 (293), s. 18 – 26.
12. (1989), Titulyi i nauka, Pravda, №17 (25735), s. 3.
13. (1989), TsK KPSS, tov. GorbachYovu M. S., Izvestiya TsK KPSS, №1 (288), s. 45-46.
14. (1989), Shkola stae kooperativom, Molod Ukrayini, №8 (16089), s.3.

Potapenko R. Integration of Ukraine in the conditions of social-political transformations of the period of examination 1985-1991.

The article presents the main tendencies of the search for scientific and pedagogical intellectuals of Ukraine to get out of a difficult situation that has developed in the context of the implementation of the policy of perestroika, publicity regarding the reflection of public education. The process of reorganization of the APN caused a profound debate in the scientific and educational sphere. Particular attention was paid to the ability of the intellectual elite to carry out reforms.

In the context of perestroika society, the deployment of personal initiative is becoming increasingly important youth cooperatives. The author characterized the main trends in the field of language policy, interethnic relations, in particular, internationalization, the rapprochement of the nation and nationalities, the problem of the growth of national consciousness and the needs of national development.

Key words: scientific and educational intelligentsia, perestroika, publicity, popular education.

Одержано 27.02.2018.

УДК 780.614.11-051+780.614.13-051 (477.41) «195/200»

*Світлана Тетеря,
Наталія Костюк,
Тетяна Мелешко
(Переяслав-Хмельницький)*

**КОБЗАРСТВО ТА БАНДУРНИЦТВО НА ПЕРЕЯСЛАВЩИНІ
(ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)**

У статті розглядається питання стану кобзарства та бандурництва на Переяславищині в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Прослідковано шлях і передумови створення перших ансамблів бандуристів. Проаналізовано питання побутування на Переяславищині майстрів по виготовленню музичних інструментів, а також висвітлюється сучасний стан побутування народної та академічної бандури.

Порушується проблема запису спогадів від респондентів про традиційну гілку української етнокультури – кобзарство. Паралельно проводився збір матеріалів про сучасне бандурне мистецтво, яке витісняло традицію з теренів України.

Експедиційно-пошукова діяльність надзвичайно важлива для наукової роботи в плані дослідження та збереження традиційної культурної спадщини.

Ключові слова: кобзарство, музиканти, нищення традиції, капели бандуристів, бандуристи, респонденти, польові дослідження, самодіяльні колективи, кобзарська школа, клас бандури.

Стан сучасного соціуму, як в Україні, так і в світі, все частіше дозволяє говорити про нашу епоху як про поворотний момент в історії, як про час, коли необхідно повернутися до своїх витоків, щоб осмислити майбуття. На сьогодні, зокрема, в українському суспільстві

проходять активні процеси по відродженню кобзарсько-лірницької традиції та бандурництва. Існує стала зацікавленість національною етномузичною культурою, особливо кобзарсько-лірницькою традицією [19, с.182]. Тому дослідникам важливо виявити, в яких регіонах дана традиція збережена, і в якому вигляді. Одним із джерел дослідження цього унікального явища, є запис свідчень респондентів, які проживають в певній місцевості. Вони є свідками, носіями інформації. Запис спогадів від очевидців – один із окремих напрямів у вивченні кобзарсько-лірницької традиції.

Тож щоб виявити реальний стан побутування кобзарства та бандурництва на Переяславщині в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. співробітниками Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» (НІЕЗ «Переяслав») було проведено у 2014–2017 рр. експедиційно-пошукову роботу, спрямовану на дослідження даної проблематики. В поле зору дослідників потрапив ряд сіл Переяслав-Хмельницького району Київської обл., а саме: Дем'янці, Лецьки, Стовп'яги, Єрківці, Соснова, Помоклі, Переяславське, Строкова, Гайшин та м. Переяслав-Хмельницький [7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18]. Історія кобзарства та бандурництва на Переяславщині містить ще багато поки що малодосліджених сторінок. Саме експедиційно-пошукова робота у цьому напрямі дає можливість більш детально вивчити дану тему, спираючись на свідчення респондентів, місцевих жителів.

Аналізуючи результати експедиційно-пошукових робіт, науковці мають змогу зробити певні висновки, які дадуть змогу отримати більш повну картину стану побутування кобзарства та бандурництва в цілому по Україні.

Варто зазначити, що бандуристів на Переяславщині, зі свідчень респондентів, було обмаль. Мандрівні співаки – бандуристи, лірники, – побутували переважно там, де збиралися ярмарки, торги. Відомий на Переяславщині ярмарок був у с. Ташань, яке розміщене на перехресті доріг Черкаси – Київ. Народна пам'ять зберегла для нас імена найбільш відомих кобзарів Переяславщини кінця ХІХ – початку ХХ ст. Навіть прізвища їх загубилися в глибині минулих часів. Залишилися лише їх імена, як їх знав, любив і пам'ятав простий народ. Це кобзарі Переяславщини другої половини ХІХ ст.: Тихон з с. Плужники, Ладимир з с. Карлицина [20, с. 240]. Інших свідчень про існування традиційних лірників чи кобзарів під час дослідницько-пошукової роботи автори не виявили.

Переважна більшість опитаних респондентів не мають ніяких свідчень щодо побутування мандрівних музик. Проте, житель м. Переяслава-Хмельницького Радько А. С., уродженець м. Корець, Рівненської обл., згадує, що протягом 1968–1969 рр. на базарі в Корці, який тоді знаходився біля автовокзалу, йому доводилося часто зустрічати і слухати лірника. Він був сліпий. Поводиря постійного біля нього не було. Приходили працівники міліції і вимагали у нього йти з базару і не просити милостині (гнали його). Але він їх не слухав, бо це були молоді хлопці. Тоді прийшов сам начальник міліції і взяв його за руку та виводив з базару. Тоді сліпий лірник заспівав:

*«Ой Боже мій, боже, який зараз світ настав
Що начальник міліції у сліпого – поводитрем став»*

Ще чув інший куплет глузливої пісні:

«Сидить пан на ганку,

Наган за плечима

В нього воші, як курчата

З чорними очима».

Одягнутий він був скромно, поверх фуфаєчка. Ззовні був сивоголовий з вусами, гострий орлиний ніс. Грав на лірі, а інколи і на бандурі. Також чув, що він співав про голодовку на Україні:

«Америка мила, Америка люба

В Америці хліб їдять, вино попивають

А у рідному краю, з голоду вмирають» [16].

Про мандрівне співоцтво на Переяславщині згадує корінний житель міста Бутник П. В.:
«Я пам'ятаю, коли відкрився новий базар на узбережжі ріки Альта у м. Переяславі-

Хмельницькому то якогось періоду зустрічав протягом місяця при вході в базар, бандуриста. Це був сивочолий з бородою, зрячий чоловік років 70-ти. Він був не місцевий, а швидше всього мандрівний музикант, який зайшов на Переяславщину, дізнавшись, що у нас відкрився новий базар. Співав він пісні на слова Тараса Шевченка. Бандура у нього була не фабрична» [17].

На противагу традиційному кобзарству є багато інформації про побутування бандурного мистецтва на Переяславщині, яке було поширене як серед аматорів, так і фахових артистів. Як відомо, талановитий український композитор XIX ст. Павло Сениця був родом із с. Дем'янці (Переяславщина). Він грав на бандурі, яка зберігається в фондах НІЕЗ «Переяслав» (інв. № СП-59 КВ-6768). Напис (майже втрачений), який можна роздивитися крізь отвори голосників, свідчить, що зроблена вона в Московській майстерні на Катерининській площі майстром Федоровим І. Є. [4].

У тому ж с. Дем'янці, за спогадами Астрахан Тетяни Тарасівни (1914 р. н.), які були записані 24.07.1994 р., пам'ятали талановиту молоду сімейну пару Губара Миколу та його дружину Галину Дем'янівну (в дівочтві Гордієнко): «Обоє сільські, побралися тут же. Микола був завклубом і грав на бандурі, Галина грала в сільському драматичному гуртку – Наталку-Полтавку. До війни вони виїхали у Київ (1937 – 38 рр.)» [8].

Ці ж постаті фігурують і в спогадах Середньої Варвари Михайлівни (р. н. ?) із с. Гайшин, які були записані у 90-х рр. XX ст. Із них стає відомо, що під час німецької окупації у школі виступали київські бандуристи – це була родина Губарів з с. Дем'янці. Вони виконували українські народні пісні – дві з них особливо запам'яталися респондентці і вона їх записала собі на пам'ять. Це пісня «Їхав козак, долиною»:

*Їхав козак долиною,
Зустрівсь козак з дівчиною*

Та пісня « Ой у полі жито»:

*Ой у полі жито,
Копитами збито.
Під білою березою –
Козаченька вбито [7].*

За розповідями В. В. Яреми, завідувача клубом с. Строкова Переяслав-Хмельницького району Київської обл., старші люди згадували, як у селах Помоклі, Соснова, Дениси, Строкова Переяслав-Хмельницького району в 50-60-ті рр. XX ст. часто можна було почути скрипаля-аматора з с. Помоклі та його внука Микільку – бубоніста. Вони веселили молодь на храмові свята та молодіжних вечірках у сільських клубах [10]. Це яскравий приклад того, як діяла радянська ідеологія в галузі культури, коли народну бандуру, кобзу, ліру, витісняє баян, гармошка, домра, балалайка тощо. Свідчення таких проявів тоталітарного радянського режиму зустрічались в усіх населених пунктах, що були відвідані авторами під час експедицій.

У с. Переяславському всі пам'ятають музиканта-аматора Міщенко Миколу Самійловича (рис. 1). Він дуже віртуозно грав на багатьох струнних музичних інструментах та співав, проте найбільше до вподоби йому була домра, яку ще називали «кобзочка». У людей була чіпка пам'ять, що кобза, як у «козака-Мамая» на народних картинах – з овальним корпусом, тому домра асоціювалася саме з кобзою. Він дуже любив співати під власний акомпанемент, і тільки українські народні пісні. Згодом Микола Самійлович організував маленький оркестр струнних інструментів [14].

У с. Стів'яги Переяслав-Хмельницького району Київської обл. серед опитаних мешканців села жоден не пригадав інформації про побутування мандрівних традиційних співців – кобзарів чи лірників. Проте є свідчення музиканта-аматора Ємця Василя Івановича (1938 р. н.), який віртуозно грав на скрипці на весіллях чи інших урочистостях. Його інструмент виготовлений дідовим братом Грудиною Павлом Івановичем. Талановитий майстер Грудина Іван Іванович, брат Павла Івановича, зробив цимбали, на яких грав Девко Кузьма [12].

Серед бандур, що експонуються в Музеї кобзарства НІЕЗ «Переяслав», є і інструменти, виготовлені місцевими майстрами. Це, зокрема, бандура, виготовлена корінним переяславцем

Коцаром Пантелеймоном Михайловичем. Саме від нього Палагута Петро Федорович, надзвичайно обдарований юнак – співак, драматичний актор, керівник місцевого осередку культури – отримав перші навички гри на бандурі. Він проживав у м. Києві та був учасником Київської хорової капели (рис. 2).

Протягом всього свого життя у Переяславі Палагута П. Ф. працював на ниві популяризації бандурного мистецтва. Він організовував виступи оркестрових колективів, щедро передавав молоді тих років своє вміння гри на бандурі. У 50-х рр. ХХ ст. ним був створений невеликий колектив бандуристів, у складі якого виступали: Богуш Іван Тихонович, Дудка Марія Іванівна, Овсяннікова Марія Яківна, Погасій Микола Власович [5, с. 166].

Надзвичайно цікавий прихід до бандури відбувся у Погасія Миколи Власовича. Ще з дитинства він любив співати українських народних пісень, захоплювався творчістю бандуристів. Справжній його інтерес до цього інструмента пробудила зустріч з Євгеном Адамцевичем, що відбулась у 1935 р. Три дні Є. Адамцевич проживав та давав концерти у с. Хоцьки на Переяславщині, звідки родом М. Погасій. І після цієї зустрічі юнак хотів піти поводити незрячого кобзаря, але батьки не пустили його [1].

Під впливом тієї незабутньої зустрічі юний Микола вирушив пішки до містечка Баришівка на Київщині, щоб купити там бандуру (інв. № Е-3655 КВ-22075) у майстра Гапона О. М. З цією бандурою Микола Власович у 50-х рр. ХХ ст. виступав на сценах осередків культури Переяславщини, разом зі своїми побратимами, такими ж самодіяльними музикантами струнно-щипкових інструментів. Сьогодні його бандура експонується у музеї кобзарства НІЕЗ «Переяслав» [3].

У реєстрі знищених у 30-х рр. ХХ ст. бандуристів значиться ім'я музиканта з Переяславщини (с. Харківці) – Яценка Оврама Семеновича. У 1918 р. разом з групою ентузіастів він створював Першу українську художню капелу кобзарів. Відомо також, що він був майстром з виготовлення дуже гарних на звук бандур і особливо талановитим інструментальним виконавцем [2].

У 1979 р. у Переяслав-Хмельницькому районному будинку культури був створений ансамбль бандуристок. Придбали шість бандур з перемикачами – Чернігівської фабрики музичних інструментів. Керувала цим ансамблем професійна бандуристка Світлана Тимофіївна Репетій-Низькошапка, яка викладала в Переяслав-Хмельницькому педагогічному училищі. Вона за короткий термін створила тріо бандуристок. Згодом у тріо запросили ще трьох жінок. Ансамбль бандуристок проіснував у Переяславі-Хмельницькому досить короткий проміжок часу. Керівник С. Т. Репетій-Низькошапка змушена була поміняти місце проживання, за місцем роботи, тому ансамбль бандуристок перестав функціонувати, а бандури були передані до фондів Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» [6, с.429].

Хоча й ці бандури, на яких грали бандуристки, були породженням радянської доби, саме цей інструмент витіснив старосвітську бандуру, лишилась лише назва від прадавнього традиційного інструмента.

У 1989 р. в м. Переяславі-Хмельницькому почала працювати Школа кобзарства – клас бандури місцевої музичної школи ім. П. Сениці. Про це пише в своїх спогадах і Микола Чорний-Досінчук: «А ще при музеї існує кобзарська школа-студія, в якій діти та дорослі опановують не тільки гру на старосвітській бандурі, а й вчать її виготовляти. Для цього віднайдено приміщення, придбано верстати, інструменти, заготовлено деревину відповідних порід. Навчають гри на бандурі та роботи з деревом великі ентузіясти кобзарської справи – Товкайло та Рой» [22, с. 51]. У школу було набрано учнів, переважно хлопчиків, запрошено висококваліфікованих майстрів кобзарів, бандуристів: Віталія Макаровича Роя, Миколу Тихоновича Товкайла; музиканта-теоретика та вокалістку – Анфісу Олександрівну Дякун; Валерій Федорович Мормель викладав історію кобзарства. Дітей не лише навчали гри на бандурі, але й прищеплювали навички в питанні реконструкції майстрування старосвітської бандури. Випускники Школи кобзарства, її вчителі – Микола Товкайло, Микола Сидоренко, Сергій Захарець, Павло Рекун, Андрій Гусак – завжди презентували кобзу, старосвітську бандуру, академічну бандуру чернігівського зразка на Переяславщині, Київщині по всій

Україні та за її межами. Інші випускники кобзарської школи Сергій Захарець, Руслан Козленко стали не лише популяризаторами традиційної гри давніх кобзарів, але й знаними майстрами з виготовлення лір, старосвітських народних бандур.

Основоположники школи мали на меті поступово відроджувати давню традицію кобзарювання в Україні, коли існували кобзарські цехи, які об'єднували сліпих співців зі своїм уставом, мовою, на чолі з цехмайстром. Ідея відродження кобзарської школи дала свої певні результати: певна частина учнів стала носіями прекрасної традиції бандурного мистецтва. Вони вміють виготовити музичні інструменти, вони є бандуристами-співаками, вчителями гри на струнно-щипкових музичних інструментах. Школа кобзарів, проіснувавши близько десяти років, випустила перших випускників, частина з яких продовжили навчання у Стрітівській вищій педагогічній кобзарській школі, згодом у мистецьких академіях, педагогічних вузах України. Серед них Андрій Гусак, Павло Рекун, Русалім Козленко, Сергій Захарець.

Із проведеної експедиційно-пошукової роботи можна зробити певні висновки: свідчення про традиційне кобзарство на Переяславщині на сьогодні практично відсутні. На сьогодні у м. Переяслав-Хмельницькому та селах району побутують такі музичні інструменти: гітари, інколи скрипки, духові інструменти: труба, саксофон і, звичайно, гармошка та баян [9]. Вище зазначені інструменти, а також політика радянської влади витіснили наше українське традиційне співоцтво. Тому діяльність Музею кобзарства НІЕЗ «Переяслав» на ниві популяризації та збереження кобзарства надзвичайно актуальна та потрібна. І вона має позитивні результати на культурно-просвітницькій ниві популяризації та збереження традиційної гілки української етнокультури – кобзарства.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Архівні матеріали Музею кобзарства Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».
2. Жеплинський Б.М., Ковальчук Д.Б. Українські кобзарі, бандуристи, лірники Енциклопедичний довідник. Львів: Галицька видавнича спілка, 2011. 316 с.
3. *Інвентарні книги фондової групи «Етнографія» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». № 1–6.*
4. *Інвентарні книги фондової групи «Павло Сенця» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». № 1.*
5. Костюк Н.В. Колекція народних музичних інструментів в експозиції Музею кобзарства Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» // Проблеми збереження і використання культурної спадщини в Україні. Науковий збірник. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої 10-й річниці надання Свято-Успенському монастиреві статусу Лаври (2004), 170-річчю відновлення Святогірського Успенського монастиря (1844), 80-річчю створення краєзнавчого музею М. В. Сібільовим у Святогірську. 25-26 вересня 2014 року. м. Святогірськ Донецької обл.: Донецьк: ТОВ «Східний видавничий дім», Ваш імідж, 2014. С. 165–170.
6. Костюк Н.В. Побутування музичних народних інструментів на Переяславщині від 1930-х років // Могилянські читання 2015 року. Збірник наукових праць / Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. Київ: Видавець Олег Філюк, 2016. С. 426–432.
7. Польові матеріали Мелешко Т. В. Записано від респондента В.М. Середньої, жительки с. Гайшин Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. у 1990 р.
8. Польові матеріали Мелешко Т. В. Записано від респондента Т.Т. Астрахан 1914 р. н., жительки с. Дем'янці Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. у 1994 р.
9. Польові матеріали Костюк Н. В. Записано від респондента М.І. Гриценка 1964 р. н., жителя м. Переяслава-Хмельницького у вересні 2014 р.
10. Польові матеріали Костюк Н. В. Записано від респондента В. В. Яреми 1949 р. н., жительки с. Строкова Переяслава-Хмельницького р-ну Київської обл. у листопаді 2015 р.
11. Польові матеріали Костюк Н. В. Записано від респондента К.І. Охоба 1942 р. н., жительки с. Соснова Переяслава-Хмельницького р-ну Київської обл. у листопаді 2015 р.
12. Польові матеріали Тетері С. А. Записано від респондента В. І. Ємця 1938 р. н., жителя с. Стовп'яги Переяслава-Хмельницького р-ну, Київської обл. у листопаді 2015 р.
13. Польові матеріали Тетері С. А., Костюк Н. В. Записано від респондентів жителів с. Лецьки Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. у листопаді 2015 р.

14. Польові матеріали Тетері С. А., Костюк Н. В. Записано від респондента М. С. Міщенко 1927 р. н., жителя с. Переяславське Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. у квітні 2016 р.
15. Польові матеріали Тетері С. А., Костюк Н. В. Записано від респондента О. Х. Кузько 1925 р. н., жительки с. Єрківці Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. у липні 2016 р.
16. Польові матеріали Тетері С. А., Костюк Н. В. Записано від респондента А.С. Редька 1959 р. н. (уродження м. Корець Рівненської обл.), жителя м. Переяслава-Хмельницького у лютому 2017 р.
17. Польові матеріали Тетері С. А., Костюк Н. В. Записано від респондента П.В. Бутника 1944 р. н., жителя м. Переяслава-Хмельницького у лютому 2017 р.
18. Польові матеріали Тетері С. А., Костюк Н. В., Мелешко Т. В. Записано від респондентів, жителів с. Дем'янці Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл. у серпні 2017 р.
19. Тихенко О. Кобзарсько-лірницька традиція у спогадів очевидців. Традиційна бандура: минуле, сучасне, майбутнє // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (18-19 червня 2016 р.); упоряд. К.П. Черемський. Харків: Видавець Савчук О. О.; НМНК «Музей Івана Гончара», 2016. С. 183-198.
20. Сидоренко М. Епічність української співоцької традиції та особливості її прояву на Переяславщині // PEREYASLAVICA: Наукові записки Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». Збірник наукових статей. Переяслав-Хмельницький, 2009. Вип. 3 (5). С. 239-244.
21. Черемський К. Повернення традиції. Харків: Центр Леся Курбаса, 1999. 288 с.
22. Чорний-Досінчук М. Зустрічі з кобзарями України // Журнал «Бандура». Нью-Йорк, 1992. № 41-42. С. 40-51.

REFERENCES

1. Arhivni materialu Muzeu kobzarstva Nacionalnogo istorico-etnografichnogo zapovidnika «Pereyaslav».
2. Gjeplinskiy, B. M. (2011), Ukrainski kobzar, banduristi, lirniki Enciklopedichniy dovidnik / B. M. Gjeplinskiy, D. B. Kovalchuk, Galicka vidavnicna spilka, Lviv, 316 s.
3. *Inventarni knigi fondovou grupi «Etnografiya» Nacionalnogo istorico-etnografichnogo zapovidnika «Pereyaslav» № 1-6.*
4. *Inventarni knigi fondovou grupi «Pavlo Senisya» Nacionalnogo istorico-etnografichnogo zapovidnika «Pereyaslav» № 1.*
5. Kostiuk, N. V. (2014), Kolekciya narodnih muzichnih instrumentiv v ekspozicii Muzeu kobzarstva Nacionalnogo istorico-etnografichnogo zapovidnika «Pereyaslav» / N. V. Kostiuk // Problemi zberegennya i vikoristannya kulturnoi spadchini v Ukraini. Naykove zbirnik. Materiali II vseukrainskoi naukovo-praktichnoi konferencii prisvyachenoj 10-j richnici nadannya Svyato-Uspenskomu monastirevi status Lavri (2004), 170-ricchu vidnovlennya Svyatogirskogo Uspenskogo monastirya (1844), 80-ricchu stvorennya krayeznavchogo muzeju M. V. Sibilovim u Svyatogirsky 25-26 veresnya 2014 roku veresень, TOV «Schidniy vidavnicniy dim» Vash imidj Doneck, S. 165-170.
6. Kostiuk, N. V. (2016), Pobutuvanny myzichnih narodnih instrumentiv na Pereyslavschnini vid 1930-h rokov, Mogilyanski chitannya 2015 r/ Zbirnik naykovih praz /Nasionalniy Kievo-Pecherskiy istoriko-kulturniy zapovidnik, Vidavec Oleg Filuk, Kiev, C. 426-432.
7. Polovi materiali Meleshko T. V. Zapisano vid respondent V. M. Serednoi, jitelki s. Gaishin Pereyaslav-Hmelnickogo r-ny. Kievskoyi obl.u 1990 r.
8. Polovi materiali Meleshko T. V. Zapisano vid respondent T. T. Astrahan 1914 r.n Polovi materiali Meleshko T. V. Zapisano vid respondent s. Demyanci Pereyaslav-Hmelnickogo r-ny. Kievskoyi obl.u 1994 r.
9. Polovi materiali Kostiuk N. V. Zapisano vid respondent M. I. Gricenka 1964 r.n. jitelya Pereyaslav-Hmelnickogo, Kievskoyi obl.u veresni 2014 r.
10. Polovi materiali Kostiuk N. V. Zapisano vid respondent V.V Yaremi 1949. r. n. jitelki s. Strokova Pereyaslav-Hmelnickogo r-ny, Kievskoyi obl.u listopadi 2015 r.
11. Polovi materiali Kostiuk N. V. Zapisano vid respondent K. i. Ohoba 1942 r.n. jitelki s. Sosmova Pereyaslav-Hmelnickogo r-ny, Kievskoyi obl.u listopadi 2015 r.
12. Polovi materiali Teteria S. A. Zapisano vid respondent V. I. Yemcya 1938 r. n. jitelya s. Stovpyagi Pereyaslav-Hmelnickogo r-ny, Kievskoyi obl.u listopadi 2015 r.
13. Polovi materiali Teteria S. A., Kostiuk N. V. Zapisano vid jiteliv s. Lecki Pereyaslav-Hmelnickogo r-ny, Kievskoyi obl.u listopadi 2015 r.
14. Polovi materiali Teteria S. A., Kostiuk N. V. Zapisano vid respondent Mischenka 1927 r. n. jitelya s. Pereyaslavske Pereyaslav-Hmelnickogo r-ny, Kievskoyi obl.u kvitni 2016 r.

15. Polovi materiali Teteria S.A., Kostiuk N. V. Zapisano vid respondent O. H. Kyzko 1925 r.n. jitelki s. Yerkiivci Pereyaslav-Hmelnickogo r-ny, Kievskoyi obl.u lipni 2016 r.
16. Polovi materiali Teteria S. A., Kostiuk N. V. Zapisano vid respondent A.S. Redka 1959 r.n. (urodjencya m. Korec, Rivnenskoj obl.), jitylya m. Pereyaslav- Hmelnickogo u lutomy 2017 r.
17. Polovi materiali Teteria S. A., Kostiuk N. V. Zapisano vid respondent P. V. Butnika 1944 r. n jitylya m. Pereyaslav- Hmelnickogo u lutomy 2017 r.
18. Polovi materiali Teteria S. A., Kostiuk N. V., Meleshko T. V. Zapisano vid respondentsv jiteliv s. Demyanci Pereyaslav-Hmelnickogo r-ny Kievskoyi obl.u serpni 2017 r.
19. Tihenko, O. (2016), Kobzarsko lirnicka tradiciya u spogadiv ochevidciv. Tradiciyna bandura: minyle, sychasne. Maybutnye, Materiali Mijnarodnoi Naykovo-praktichnoi konferencii (18-19 chervnya 2016 r.); uporyad. K. P. Cheremskiy, Vidavec Savchuk O. O.; NMNK «Myzei Ivana Gonchara», Harkiv, S. 183 – 198.
20. Sidorenko, M. (2009), Epichnist ukraïnskoï spivockoi tradicii ta osoblivosti ii proyvy na Pereyaslavschini, PEREYASLAVICA: Naykovi zapiski Nacionalnogo istorico-etnografichnogo zapovidnika «Pereyaslav» / Zbirnik naykovih statey, Vip.3(5), Pereyaslav-Hmelnicki, S. 239 – 244.
21. Cheremskiy, K. (1999), Povnennyya tradicii, Centr Lesya Kyrbasa, Harkiv, 288 s.
22. Chorniy-Dosinchyk, M. (1992), Zystrich z kobzaryami Ukraini, Jyurnal «Bandura», Nuy-Uork, № 41-42, C. 40-51.

Teteria S., Kostiuk N., Meleshko T. Kobzardom and bandurization in Pereiaslav region (second half of XX – beginning of XXI s.).

The article deals with the issue of the state of kobzardom and bandurnytstvo in Pereiaslav region in the second half of the 20th – the beginning of the 21st century. The path and preconditions for the creation of the first bandurist ensembles are traced. The article analyzes the question of the existence of museums in the Pereiaslav region for the production of musical instruments, as well as the current state of the existence of the national and academic bandura.

The problem of recording memories from respondents about the traditional branch of Ukrainian ethnoculture kobzardom. In parallel, a collection of materials on modern bandura art was held, which superseded the tradition from the territories of Ukraine.

Expeditionary search activity is extremely important for scientific work in terms of research and preservation of the traditional cultural heritage.

Key words: kobzardom, musicians, destruction of tradition, bandura choir chapel, bandurists, respondents, field research, amateur groups, kobzar school, bandura class.

Одержано 01.03.2018.

УДК 323.15:324 (477) «2004»

Віталій Коцур
(Київ)

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ В СТРАТЕГІЯХ ПОЛІТИЧНОЇ БОРОТЬБИ В УКРАЇНІ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Розкрито особливості політичних технологій під час виборчого процесу та Помаранчевої Революції 2004 р. щодо національних меншин України. Показано участь нацменшин у виборчій кампанії 2004 р. під кутом зору ідей Помаранчевої революції. З'ясовано, що кандидати в Президенти України використовували політичні та маніпулятивні технології залучення національних меншин до виборчого процесу. Виявлено важелі впливу Російської Федерації на громадсько-політичну діяльність національних меншин на теренах України під час виборів та Помаранчевої революції 2004 р. Доведено, що російська меншина в Україні, маючи всі умови для розвитку національно-культурної ідентичності, стала вагомим чинником формування не лише внутрішньої політики, але й зовнішньої. Установлено, що провідну роль у формуванні сепаратистських ідей під час президентських виборів 2004 р. відігравали політтехнологи Російської Федерації, наявність потужного інформаційного, адміністративного ресурсу, підтримки Росії сприяло формуванню у національних меншин Сходу,